

Het nut van herhaling

Jan Proos

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Artikel waarin Augustinus' positieve mening over het nut van herhaling aan de orde komt. Herhaling maakt sommige dingen weer nieuw.
Bronvermelding	Proos, J.P. (2010) Het nut van herhaling. In: Aan de slag met Augustinus, Bronnen van inspiratie - deel 2 (pp. 125-128) Gouda: Lectoraat Onderwijs & Identiteit
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Hart
Plaatsingsdatum	2010
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Lesgeven

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevend*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Tekst 33 Het nut van herhaling

Wie voor een groep leerlingen staat, merkt wel eens dat hij vaak dingen moet herhalen. Dat kan komen omdat leerlingen niet goed hebben opgelet of omdat ze de stof weer vergeten zijn. De leerkracht legt het dan opnieuw uit: herhaling is een vaak toegepast didactisch principe.

Augustinus preekt over de tekst van de vijf zuilengangen. Dat heeft hij al eens eerder gedaan, maar dat weerhoudt hem er niet van dit opnieuw te doen. De herhaling maakt het als het ware weer nieuw. De uitleg van de vijf zuilengangen kan in onze Westerse oren als erg gezocht en gekunsteld klinken. Maar in die tijd vond men het prachtig dat zaken nog een verborgen les hadden die we er in eerste instantie niet in gevonden hadden.

Het nut van herhaling

De kern van de zaak wordt steeds herhaald, niet om het oor of het hart te behagen maar om de toehoorders er weer warm voor te krijgen. De herhaling maakt ons als het ware weer nieuw. Het is ook niet erg om iets bekends te horen, want wat van de Heer komt smaakt altijd zoet. Dat geldt voor de uitleg van de Heilige Schrift en voor de Heilige Schrift zelf: ook al is die bekend, er wordt toch uit voorgelezen om ons geheugen op te frissen.

Daarom moet ook de uitleg van de Schrift worden herhaald, zelfs al is die bekend. Wie het vergeten is wordt er weer aan herinnerd en wie er misschien nooit van gehoord heeft kan het nu horen. En voor wie wel kan onthouden wat hij regelmatig hoort, voorkomt de herhaling dat hij het vergeet. Ik herinner me, lieve mensen, dat ik al eerder met u heb gesproken over dit fragment van het evangelie. Maar het is helemaal niet erg om u hetzelfde te vertellen, zoals het ook niet erg was dezelfde lezing voor u te herhalen. De apostel Paulus zegt ergens in een brief: "U nogmaals hetzelfde schrijven is voor mij geen probleem en voor u noodzakelijk." Ik kan u hetzelfde zeggen: voor mij geen probleem en u geeft het houvast.

Vijf zuilengangen

De vijf zuilengangen waar de zieken lagen stellen de wet voor, die het eerst gegeven is aan de joden en het volk Israël, door Gods knecht

Mozes. Deze Mozes, bedienaar van de wet, heeft namelijk vijf boeken gemaakt. Vanwege het aantal boeken dat hij schreef stellen die vijf zuilengangen de wet voor. Toch werd die wet niet gegeven om de zieken te genezen maar om ze aan te wijzen en te laten zien. De apostel Paulus zegt het zo: "Als er een wet gegeven was die het leven kon schenken, dan zou de gerechtigheid inderdaad voortvloeien uit de wet. Maar de Schrift heeft alles opgesloten onder de zonde, zodat de belofte gegeven wordt aan hen die geloven, en wel op grond van het geloof in Jezus Christus." Om die reden lagen de zieken wel in die zuilengangen, maar werden ze niet genezen. Want wat zegt Paulus? "Als er een wet gegeven was die het leven kon schenken." Die zuilengangen, die de wet voorstellen, konden de zieken dus niet genezen. Nu zult u mij vragen: "Waarom is de wet dan gegeven?" De verklaring vind je bij Paulus zelf: "De Schrift heeft alles opgesloten onder de zonde, zodat de belofte gegeven wordt aan hen die geloven, en wel op grond van het geloof in Jezus Christus." Het zit zo: de zieken dachten dat ze gezond waren. Ze kregen de wet maar konden die niet vervullen. Wel ontdekten ze welke ziekte ze hadden en smeekten om de helpende hand van de dokter. Ze wilden genezen worden, want ze merkten dat ze er slecht aan toe waren. Dat hadden ze nooit gemerkt als ze in staat waren geweest om de wet te vervullen die hun gegeven was.

De mens zag zichzelf als onschuldig, en juist door dat hoogmoedige, verkeerde idee van zijn onschuld werd hij nog zieker. Om die hoogmoed te beteugelen en bloot te leggen is de wet gegeven. Niet om de zieken te bevrijden, maar om de hoogmoedigen te ontmaskeren. Blijven opletten, lieve mensen! De wet is speciaal gegeven om de kwalen zichtbaar te maken, niet om ze te genezen. Die zieken zouden namelijk veel minder zijn opgevallen in hun eigen huis, zonder die vijf zuilengangen. Nu waren ze in die zuilengangen voor iedereen zichtbaar, maar ze werden er niet door genezen. De wet diende dus om de zonden te laten zien. De schuld van de mens werd nog groter door de overtreding van de wet. Nu had hij de gelegenheid zijn hoogmoed te beteugelen en hulp te vragen aan de barmhartige God.

Luister naar de woorden van Paulus: "Weliswaar is de wet erbij gekomen, waardoor de zonden zich hebben vermeerderd. Maar waar de zonde heeft gewoekerd, werd de genade mateloos." Wat betekent dat nu dat de wet erbij is gekomen, waardoor de zonden zich hebben vermeerderd? Op een andere plaats zegt hij het zo: "Waar geen wet

is, kun je hem ook niet overtreden." Voordat de wet er was, kon je wel "zondaar" worden genoemd, maar geen "overtreder". Maar sinds de wet is ontvangen, spreken we niet alleen van een zondaar maar ook van een overtreder als iemand zondigt. Omdat de overtredingen zich bij de zonden hebben gevoegd, kun je dus zeggen dat de zonden zich hebben vermeerderd. En omdat de zonden zich hebben vermeerderd leert de menselijke hoogmoed eindelijk om zich te onderwerpen en God te erkennen en te zeggen: "Ik ben zwak." En ook om die woorden uit een andere psalm te zeggen, die alleen een nederige ziel kan uitspreken: "Ach Heer, wees mij genadig, genees mijn ziel want ik heb tegen U gezondigd." Dat moet een zwakke ziel zeggen, nu ze althans is ontmaskerd door haar overtredingen, en ze door de wet niet is genezen maar zichtbaar gemaakt.

Luister nog maar eens naar Paulus, die laat zien dat de wet goed is, maar dat het toch alleen de genade van Christus is die van de zonde bevrijdt. De wet kan proberen ons tegen te houden en ze kan voorschriften geven; maar het medicijn leveren om de ziekte van de mens te genezen, de ziekte waardoor hij de wet niet kan vervullen, dat niet, dat kan alleen de genade. Paulus zegt: "Mijn innerlijk schept behagen in Gods wet." Hij bedoelt: nu zie ik in dat wat de wet afkeurt verkeerd is en wat die voorschrijft goed. "Mijn innerlijk schept behagen in Gods wet, maar in mijn handelen ontwaar ik een andere wet, die strijdt voert tegen de wet van mijn rede, en mij als gevangene uitlevert aan de wet van de zonden." Dat is het gevolg van de straf voor de zonde, het doorwoekeren van de dood en de veroordeling van Adam. Paulus voert strijd tegen de wet van de rede en wordt uitgeleverd aan de wet van de zonden, de wet die in zijn handelen ligt. Hij werd ontmaskerd: hij kreeg de wet om ontmaskerd te worden. En kijk nu eens wat die ontmaskering hem aan goeds opleverde! Luister naar de woorden die erop volgen: "Rampzalige mens die ik ben! Wie zal mij redden van dit bestaan ten dode? De genade van God door Jezus Christus onze Heer!"

Vragen:

1. Herken je dat herhaling sommige dingen weer nieuw maakt? Kun je een voorbeeld noemen?
2. Augustinus is heel positief over het nut van herhaling. Gebruik je in de klas ook wel eens bewust het principe van de herhaling? Is daar beleid over binnen het team?

3. Als je een Bijbelverhaal vertelt, gaat het vaak om een herhaling, want zelden is het Bijbelverhaal nog onbekend. Hoe vertel je zó dat het weer nieuw is voor je en voor de leerlingen?
4. Hoe komt de uitleg van de vijf zuilengangen als de wet van God bij je over? Vergelijk het eens met de uitleg die Paulus geeft in Galaten 4.
5. De Wet kan niet van de zonde bevrijden, maar alleen het evangelie. Hoe zou jij dit uitleggen aan leerlingen? Heb je hier ervaringen mee?